

УДК 355:327 (623:327) “2022–2024”

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/his.2025.59.13716>

ДИНАМІКА НАДАННЯ США ВІЙСЬКОВОЇ ДОПОМОГИ СИЛАМ ОБОРОНИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ПРОТИ РОСІЙСЬКИХ АГРЕСОРІВ (2022–2024 рр.)

Анастасія ГНЕВАШЕВА

Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного
вул. Героїв Майдану, 32, Львів, 79026, Україна
e-mail: korotinanastya95@gmail.com
ORCID 0009-0008-0973-3637

У статті аналізується динаміка надходження військової допомоги США Силам оборони України у часи правління адміністрації президента Дж. Байдена у 2022–2024 роках. Відзначається, що під час повномасштабного російського вторгнення, військова допомога зі США надходила уривчасто, потребувала довгих узгоджень щодо видів озброєння і техніки. У результаті внутріполітичної боротьби у Конгресі США, процес надходжень військової допомоги навіть переривався (припинення постачань взимку 2023–2024 років і відновлення її весною 2024 р.). Динаміка надходжень військової допомоги США Силам оборони України врешті-решт позначилася на стратегічних планах і бойових діях Збройних Сил України на фронтах війни. Все ж постачання американського озброєння і військової техніки, організація та діяльність навчально-тренувальних місій США для українських військовослужбовців відіграли важливу роль у російсько-українській війні та дозволили стримати російську агресію.

Ключові слова: російсько-українська війна, повномасштабна агресія РФ проти України, військова допомога США, Сили оборони України, Збройні Сили України, озброєння і військова техніка, навчально-тренувальні місії для військовослужбовців ЗСУ, зовнішня політика США.

Постановка проблеми. Більше одинадцяти років триває російсько-українська війна, яка стала серйозним викликом не лише для нашої держави, але й для усіх країн світу, що поділяють демократичні цінності. Сьогодні мова йде не лише про війну однієї держави проти іншої, постало питання збереження архітектури світового порядку, побудованої на принципах міжнародного права. Усвідомлення цього факту значною мірою зумовило не лише політичну, дипломатичну і фінансово-економічну підтримку України з боку широкого кола держав-партнерів, а і матеріально-технічну допомогу Силам оборони України для відсічі агресора. Допомога світового співтовариства надходила у військовій, фінансовій, гуманітарній та інших сферах.

Міжнародна військова допомога Силам оборони України від широкого кола союзників, очолюваних США, надходила у двох напрямках: постачання озброєння і військової техніки (*далі – ОВТ*), а також організація і проведення навчально-тренувальних місій для військовиків Збройних Сил України (*далі – ЗСУ*).

Вирішальне значення у міжнародній військовій допомозі належить США – лідеру західного світу. На початковому етапі російсько-української війни, яка розпочалася 20 лютого 2014 р. вторгненням військ РФ у Крим, американська допомога жертві агресора була незначною. Лише після повномасштабного вторгнення Росії 24 лютого 2022 р. вашингтонська адміністрація розгорнула дієву військову допомогу Силам оборони України.

Метою статті є аналіз динаміки надходжень міжнародної військової допомоги США Силам оборони України у ході повномасштабної агресії РФ проти України у 2022–2024 роках.

Історіографія проблеми перебуває у стані активної розробки. У монографії відомих істориків С. Віднянського та А. Мартинова, яка присвячена реакції світового співтовариства на російсько-українську війну, у шостому розділі аналізується політика США і Канади щодо агресії Кремля. Автори зазначають, що команда президента Дж. Байдена значно активніше працювала на користь України у порівнянні з попередниками, приводячи свідчення обсягу допомоги, – “упродовж 2022 р. США надали різноманітної допомоги Україні на 113 мільярдів доларів”¹.

Військово-політичне співробітництво України з Північноатлантичним альянсом, де лідером виступають США в роки російсько-української війни проаналізував історик Юрій Бураков. Дослідник вказує на те, що Вашингтон із початку російсько-української війни (лютий 2014 р.) зробив низку важливих кроків стосовно підтримання безпеки в Європі – розмістив свої наземні військові сили в

¹ Віднянський С., Мартинов А. Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство: монографія. (Київ: Інститут історії України НАН України, 2023), 175.

Польщі та країнах Балтії, відправив до Литви реактивні винищувачі в рамках польсько-литовської поліцейської місії. Проте, як справедливо зазначає автор (і ця думка є домінуючою у національній історіографії), за президенства Барака Обами позиція США була “нерішучою, зокрема, у питанні щодо постачання летальної зброї Україні, як жертві агресії”².

У 2023 р. відбувся науковий семінар на тему “Проблемні питання організації міжнародної військової матеріально-технічної допомоги Силам оборони України в ході відсічі широкомасштабної збройної агресії РФ”. У статті Ю. Буракова та А. Коротіної вперше проаналізована динаміка надання міжнародної військової допомоги ЗСУ у ході відсічі повномасштабній агресії Росії у 2022 р. Автори звернули увагу на дискусію, яка триває від початку російсько-української війни й дотепер в середовищі західних політиків із питань: чи можна передавати Україні “летальну”, чи лише оборонну зброю і яка між ними відмінність? Чи не втягне допомога зброєю членів НАТО у війну? Дискусія розтягнулася на роки³. Її відголоски чути й дотепер, зокрема, щодо постачання далекобійних американських ракет АТАСМС та німецьких ракет “Taugus”. Звичайно, збройний потенціал агресора, потужної мілітаристської ядерної держави значно перевищує арсенал жертви нападу. Сили оборони України потребували такої зброї, яка би досягала осередків виробництва російських арсеналів, їхніх баз, аеродромів, із яких злітають літаки для бомбардування українських міст і селищ.

Ю. Бураков та А. Гневашева представили аналіз діяльності міжнародних навчальних місій США для військовослужбовців Збройних Сил України 2014–2023 роках, які почали поглиблено вивчати надане озброєння і військову техніку, особливості військових стандартів НАТО та стали на шлях впровадження цих стандартів у бойове повсякдення⁴.

Виклад основного матеріалу. 20 лютого 2014 р. розпочалося російське вторгнення в Крим і виснажлива довготривала війна України за незалежність. Американська адміністрація засудила анексію Криму і висловила лише “глибоку стурбованість” російською агресією. Західний світ, на чолі із найпотужнішою державою – США, не розгледіли, або краще сказати, не захотіли розглядати цю агресію як крок Росії до розв’язання нової світової війни. Метою війни агресора, як і раніше (Першої та Другої світових) був новий “переділ світу”, тепер під гаслом “захисту русского міра”, тобто росіян, які проживають за межами Росії, в основному, на пострадянському просторі та у країнах колишнього комуністичного блоку.

Про постачання зброї жертві агресора в той час у Вашингтоні, як і в інших столицях Заходу, не йшлося. У червні 2014 р. Україна вперше отримала набої для автоматів АКМ від дружньої Литви, яка хоча і була на той час членом НАТО, але виробляла їх самостійно і не потребувала дипломатичних узгоджень з політичним керівництвом Альянсу⁵. Держави Балтії – Литва, Латвія, Естонія, а також Польща, які перебували в російській окупації раніше, гостро відчували небезпеку імперських планів Москви і активно виступили за надання військової допомоги Україні.

Перемога на президентських виборах 2016 р. у США кандидата від Республіканської партії Дональда Трампа призвела до активізації підтримки України не лише “словом”, але і конкретною зброєю. На відміну від риторики попереднього президента – Барака Обами, який намагався мирно перезапустити “американсько-російські відносини”, незважаючи на брутальні російську агресію проти суверенних Грузії (2008 р.) та України (2014 р.), новий президент США надав жертві агресії найсучаснішу протитанкову переносну систему “Джавелін”.

Це потужна зброя, яка ефективна для зупинки наступу танків, легка у переносці та проста в застосуванні (вистрелив за напрямком і “забув”). Слід зазначити, зброя постачалася за умови її складування для майбутніх, а не для поточних боїв, які точилися тоді на східноукраїнському напрямку (українські захисники стримували збройну агресію рашистів на Донбасі). Постачання “Джавелінів”

² Бураков Ю. В. Військово-політичне співробітництво України з Північноатлантичним альянсом на сучасному етапі // *Військово-науковий вісник*. Львів: НАСВ, Вип. 32 (2019): 114.

³ Бураков Ю., Коротіна А. Динаміка надання міжнародної військової допомоги Збройним Силам України у ході відсічі повномасштабній агресії росії // *Проблемні питання організації міжнародної військової матеріально-технічної допомоги Силам Оборони України в ході відсічі широкомасштабної збройної агресії рф*: Збірник матеріалів науково-практичного семінару 6 жовтня 2023 року. Київ: ЦДВІЗС України, (2023): 9–12.

⁴ Бураков Ю.В., Гневашева А.В. Діяльність міжнародних навчально-тренувальних місій для військовослужбовців ЗС України у роки російсько-української війни (2014–2023)// *Воєнно-історичний вісник*: Збірник наукових праць Національного університету оборони України. К.: НУОУ, Вип.1 (51) (2024): 61–68.

⁵ Бураков Ю., Проховник П.. Співробітництво Польщі та держав Прибалтики з Україною: військово-політичні аспекти. // *Baltys w dziejach ludow Morza Daltyckiego*. Tom XV. red. Maciej Franz, Zbigniew Pilarczyk. Wyd-wo Adam Marszałek, Toruń, (2020): 398–399.

мало великий психологічний ефект, українські захисники зрозуміли, що вони не одні у протистоянні агресору (в Україні навіть дітей почали називати ім'ям Джавелін).

У листопаді 2020 р. республіканець Дональд Трамп програв президентські вибори кандидату від Демократичної партії Джо Байдену. Упродовж 2021 р. адміністрація нового американського президента намагалась зберегти підтримку України і поступово її розширити. Йшлося про обмежене постачання “Джавелінів”, переносних зенітно-ракетних комплексів “Стінгер”, підготовку військовослужбовців ЗСУ через навчально-тренувальні місії на українських полігонах. У той же час, з боку Росії тривала інтенсивна підготовка до повномасштабного вторгнення в Україну, зосереджувалися війська агресора на російсько-українському і білорусько-українському кордонах.

5 січня 2022 р. у Вашингтоні відбулися переговори щодо ситуації на українському прикордонні між державним секретарем США Ентоні Блінкінім і міністром закордонних справ ФРН Анналена Бербок. Сторони висловили підтримку територіальної цілісності України, одночасно, були спростовані чутки про готовність США погодитись на вимогу Росії скоротити військову присутність у Східній Європі.

12 січня 2022 р. Київ відвідав директор ЦРУ США Вільям Джозеф Бернс. Американці, спираючись на розвідувальну аналітику, спрогнозували наступ РФ на українську столицю. 19 січня 2022 р. Київ відвідав також державний секретар США Е. Блінкін⁶.

7 лютого 2022 р. у Вашингтоні президент США Дж. Байден закликав канцлера ФРН Олаф Шольца надати Україні сучасну зброю і запровадити додаткові санкції для стримування можливої агресії Росії. Посольство США в Україні переїхало зі столиці до Львова. Президент Сполучених Штатів Дж. Байден виступив із застереженнями запровадження превентивних санкцій проти Росії, але навіть це не стримало агресивних намірів російського диктатора Путіна щодо України.

19 лютого 2022 р. на полях Мюнхенської конференції з питань безпеки Президент України Володимир Зеленський зустрівся з віце-президентом США К. Гарріс, а 22 лютого 2022 р. у Вашингтоні міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба провів переговори з міністром оборони США Л. Остіном. Американська сторона чітко вказувала на дату вторгнення росіян в Україну.

Всередині адміністрації президента Дж. Байдена точилася дискусія щодо стратегічних пріоритетів американської зовнішньої політики. Радник президента з питань національної безпеки Дж. Салліван і директор ЦРУ У. Бернс закликали зосередити зусилля на стримуванні наступальної зовнішньої політики Китаю. Натомість, державний секретар Е. Блінкін і міністр оборони Л. Остін наполягали на тому, аби не дати РФ зруйнувати світову систему безпеки через загарбницьку війну, розв'язану проти України⁷.

24 лютого 2022 р. розпочалося повномасштабне вторгнення РФ в Україну. У відповідь на дії Москви Вашингтон запровадив жорсткі санкції проти агресора. США домоглися відключення Кремля від міжнародної системи банківських платежів, увели інші економічні, фінансові та технологічні санкції.

16 березня 2022 р. Президент України у своєму відеозверненні до обох палат Конгресу США, висловивши вдячність Сполученим Штатам за вагомий підтримку і “за лідерство у вільному світі, яке допомагає тиснути на агресора”, одночасно, закликав США, посилити військову допомогу, зокрема, прискорити надання зброї, амуніції, систем типу С-300 тощо⁸.

Президент США Дж. Байден також закликав країни ЄС до солідарності з Україною, передачі жертві агресії зброї, допомоги у вирішенні міграційної кризи. 25 березня 2022 р. у польському м. Жешув, розташованому поблизу польсько-українського кордону, Дж. Байден зустрівся з українськими біженцями⁹.

На той час у Конгресі склався двопартійний демократично-республіканський консенсус щодо надання Україні ОВТ для захисту від російської агресії. Героїчний опір українського народу переконав американські політичні еліти у здатності України витримати російський удар і доцільності захисту демократії від російської тиранії.

⁶ Віднянський С., Мартинов А. Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство, 175.

⁷ Там само, 174.

⁸ Промова Президента України В. Зеленського перед Конгресом США. URL: <https://www.president.gov.ua/news/promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-peredkong-73609>

⁹ Байден прибув до польського міста поблизу кордону з Україною. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/25/7136640/>

Уже в перші години війни Росії проти України стало зрозуміло, що окупанти активно використовуватимуть свою перевагу в літаках і ракетах. Російські терористи атакували з повітря не лише військові об'єкти, але і бомбардували житлові квартали та мирну інфраструктуру міст. Тому, Україна одразу гостро поставила питання до союзників про “закриття неба”, що могло зберегти життя багатьом українцям і допомогло б зупинити агресію Росії.

“Закрите небо (або *No-Fly Zone*)” – це умовна назва загальної системи протиповітряної оборони НАТО. Побойуючись ескалації у протистоянні НАТО – Росія, США відмовились від пропозиції Києва запровадити безпілотну зону над українською територією. Президент Дж. Байден заборонив дружній Польщі передати Україні 19 винищувачів “MiG-29”, побоюючись прямого ядерного зіткнення агресора з НАТО¹⁰.

9 травня 2022 р. Президент США підписав “Закон про ленд-ліз на захист демократії в Україні”. Законодавчий акт набув чинності, але цей механізм так і не був задіяний у досліджуваний період. Річ у тім, що військова допомога Україні в ті часи виділялась за трьома іншими програмами з федерального бюджету США: “Ініціатива сприяння безпеці України (Ukraine Security Assistance Initiative, USAI)”, “Зовнішнє військове фінансування (Foreign Military Financing, FMF)” та “Вилучення із запасів зброї США (Replenishment of U.S. weapons stocks або ж PDA – Presidential Drawdown)”. Усі вони для України були безкоштовними, на відміну від ленд-лізу. Представники і української, і американської влади публічно називали ленд-ліз “запасним”, або варіантом для “страхування” майбутньої військової допомоги Україні.

Керівництво України очікувало на конкретні види зброї від союзників, передусім на далекобійні ракети. Так, на американські балістичні ракети MGM-140 ATACMS Україна чекала з літа 2022 р. Саме ця ракетна зброя значно допомогла би ефективно зупинити агресора завдяки можливості вражати глибокий тил ворога. Ці тактичні балістичні ракети класу “поверхня-поверхня” залежно від модифікації мають дальність ураження від 140 до 300 км і можуть запускатися і з реактивної системи залпового вогню на гусеничному шасі M270 (2 ракети), і з її полегшеної версії на колісному шасі – M142 HIMARS (1 ракета). Обидві американські ракетні системи залпового вогню (РСЗВ HIMARS прибули влітку 2022 р.) вже стояли на озброєнні ЗСУ, але Сполучені Штати, на той час, передавали Україні тільки високоточні реактивні снаряди сімейства GMLRS із дальністю ураження до 80 км.

24 серпня 2022 р. президент США Дж. Байден привітав Україну з Днем незалежності та анонсував виділення 3 млрд. доларів військової допомоги. 6 вересня 2022 р. Президент України В. Зеленський провів переговори із спікером палати представників Конгресу США Ненсі Пелосі, яка відвідала Київ. Україна закликала оголосити Росію країною – спонсором тероризму. Президент США Дж. Байден вважав, що оголошення РФ країною спонсором тероризму загрожуватиме світовій продовольчій безпеці, але водночас заявив, що США ніколи не визнають анексію Росією українських земель¹¹.

8 листопада 2022 р. пройшли проміжні вибори обох палат Конгресу США. Республіканці встановили контроль над палатою представників, демократи – над сенатом.

21 грудня 2022 р. відбувся перший офіційний візит Президента України В. Зеленського до США. Президент України виступив перед Конгресом США. У промові наголошувалось, що Україна перебуває на передовій боротьби за демократію проти російської автократії. Візит сприяв розширенню американської військової допомоги, зокрема, Україна вперше за 10 місяців війни отримала ефективні системи протиповітряної оборони (ПРО) Patriot. Одночасно, прозвучала обіцянка адміністрації Вашингтона щодо подальших постачань таких систем ПРО.

На початку 2023 р. США оголосили про надання додаткового пакету військової допомоги на 3 млрд доларів. У межах нового пакету допомоги США надали Україні:

50 бойових машин піхоти Bradley з 500 протитанковими ракетами TOW і 250 000 патронів калібру 25 міліметрів;

100 бронетранспортерів M113;

55 протимінних транспортних засобів (MRAP);

138 багатоцільових колісних транспортних засобів високої мобільності (HMMWV);

18 гаубиць калібру 155 міліметрів і 18 машин забезпечення боєприпасами;

70 000 артилерійських снарядів калібру 155 міліметрів;

¹⁰ Міжнародна військова допомога Силам оборони України: Хроніка подій. Частина перша (лютий – грудень 2022 р.). Довідник. Т.1. / за заг. ред. Ю. Буракова. Львів: НАСВ, (2024): 37. (PDF)

500 високоточних артилерійських снарядів калібру 155 міліметрів;
1200 снарядів калібру 155 міліметрів дистанційної протиброньової мінної системи (RAAM);
36 буксированих гаубиць калібру 105 міліметрів і 95 000 артилерійських снарядів;
10 000 мінометних снарядів калібру 120 міліметрів;
додаткові боєприпаси для ракетно-артилерійських систем високої мобільності (HIMARS);
ракети ППО RIM – 7;
4 000 авіаційних ракет Zuni;
близько 2 000 протитанкових ракет;
снайперські гвинтівки, кулемети та набой до гранатометів і стрілецької зброї;
протипіхотні боєприпаси Claymore;
прилади нічного бачення та оптика;
запчастини та інше польове обладнання¹²

Наприкінці січня 2023 р. адміністрація американського президента Дж. Байдена завершила підготовку плану з відправки американських танків Abrams до України. Планувалося, у рамках створеної союзниками “коаліції танків та бронетанкової техніки”, надіслати Україні 31 танк M1 Abrams в межах угоди вартістю 400 млн доларів. Показово, що це рішення підштовхнуло Німеччину надати Україні партію танків Leopard-2. Перед тим йшла гостра суперечка, яка країна – США, чи Німеччина першою має надати танки. За повідомленням “Spiegel”, європейські союзники обговорювали спільну передачу Україні загалом 80 основних бойових танків Leopard-2, щоб сформувати два батальйони по 40 машин¹³.

Обговорення поставок літаків-винищувачів було ще складнішим, ніж суперечка про танки. У Європі багато чиновників і дипломатів заявили, що їхні уряди більше не вважають цю ідею марною, але побоювання ескалації залишалися високими. Один із західних військових чиновників заявив:

“Є червона лінія, але минулого літа тут була червона лінія вздовж HIMARS, і вона зсунулася. Потім це були бойові танки, і це теж рухається”¹⁴.

Ексглава Пентагону Марк Еспер закликав надати Україні літаки та ракети далекого радіусу дії ATACMS. М. Еспер вважав політику країн Заходу щодо України правильною, але надто повільною. За його словами, для успіху Україна мала б отримати танки ще восени, й закликав Білий дім та союзників бути проактивними і не зволікати із рішеннями щодо ракет ATACMS та літаків-винищувачів. “Ми повинні були затвердити передачу їм літаків, це надало б їм перевагу. Якщо вони збираються вступати в загальновійськовий бій, потрібно мати не тільки вогонь прямим наведенням, але й вогонь з повітря, – додає він. – Ми повинні відправити їм ATACMS, тому що так українці могли б дістатися вглиб східної України, вглиб Криму, щоб знищити пускові майданчики “шахедів”, вивести з ладу пускові майданчики запуску ракет, розбити склади матеріально-технічного забезпечення, казарми, що завгодно. Треба мати точну зброю на великі відстані”, – сказав Еспер¹⁵.

Президент Сполучених Штатів Дж. Байден у січні 2023 р. заявив, що США не планують відправляти винищувачі F-16 в Україну. Між тим, президент Франції Еммануель Макрон не виключав постачання винищувачів власного виробництва Україні, заявивши, що “в принципі, нічого не заборонено”.

Наприкінці січня 2023 р. США підготували новий пакет допомоги Україні на 2 млрд. доларів із далекобійними ракетами, що вперше включали ракети з дальністю ураження до 150 км. Новий пакет військової допомоги передбачав допоміжне обладнання для систем протиповітряної оборони Patriot, а також високоточні боєприпаси¹⁶.

Очікувалося, що частина допомоги на суму 1,725 млрд. доларів надійде з фонду, відомого як “Ініціатива сприяння безпеці України” (USAI), який дозволяв адміністрації президента Дж. Байдена отримувати зброю з конвеєрів вітчизняної промисловості, а не з наявних запасів зброї у США. Кошти з цього фонду були спрямовані на закупівлю нової зброї – крилатої бомби GLSDB із радіусом дії

¹¹ Байден пояснив, що для нього означає “справедливий мир” для України. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/12/22/7152921/>

¹² Міжнародна військова допомога Силам оборони України: Хроніка подій. Частина друга (лютий – грудень 2022 р.). Довідник. Т. 2. / за заг. ред. Ю. Буракова. – Львів: НАСВ, (2024): 12–13. (PDF).

¹³ Міжнародна військова допомога Силам оборони України: Хроніка подій. Довідник. Т. 2:57.

¹⁴ Там само, 59.

¹⁵ Там само, 67.

¹⁶ Там само, 70.

94 милі (до 150 км). Наприкінці січня 2023 р. США надали Україні 30 пакетів військової допомоги¹⁷. США у рамках січневого 2023 р. пакету військової допомоги Україна отримала понад 100 гусеничних бойових машин піхоти M2 Bradley. Це була суттєва допомога для ЗСУ на фронтах боротьби з агресором, оскільки, Bradley є швидкісними машинами із хорошим ступенем захисту від мін та снарядів.

У лютому 2023 р. Президент США Байден провів перший візит до України від початку повномасштабного російського вторгнення. Перебуваючи в Києві 20 лютого, він оголосив про новий пакет військової допомоги Україні на суму 500 мільйонів доларів. За словами Байдена, до пакета допомоги увійшли боєприпаси для реактивних систем залпового вогню підвищеної мобільності HIMARS і гаубиць, а також засоби спостереження і радари¹⁸.

У лютому 2023 р. уперше з'явилася інформація про те, що США можуть дозволити іншим країнам передати Україні винищувачі F-16. Український уряд зосередив своє прохання на так званих літаках четвертого покоління, таких як американські F-16, які знаходилися на озброєнні країн-членів НАТО з 1980-х років. Країни Альянсу переозброювалися вже літаками п'ятого, нового покоління. США повинні були дати згоду на будь-які постачання F-16 через експортні обмеження. Деякі європейські країни, такі як Нідерланди мали у своєму арсеналі літаки F-16 і готові були надати їх Україні. Поступово склалася коаліція держав-членів НАТО, готових постачати Україні літаки F-16 для захисту повітряного простору.

Активно обговорювалися питання постачання ОБТ Україні на зустрічах союзників України під головуванням США у форматі “Рамштайн” (зібрання союзників, головно міністрів оборони країн коаліції, які збиралися регулярно з 26 квітня 2022 р.). Взимку 2023 р. на зустрічі “Рамштайн” сформувалася “танкова коаліція” союзників, які обіцяли передати Україні важкі танки – американські Abrams, німецькі Leopard, британські Challenger і французькі Leclerc.

Нова зброя, яку передали США Україні в лютому 2023 р. стосувалася також постачання ракет GLSDB. GLSDB розшифровується як “Ground-Launched Small Diameter Bomb”, що дослівно можна перекласти як “бомба малого діаметру наземного запуску”. Проте, найцікавішою для ЗСУ була дальність її ураження, яка становить 150 км. До того часу Сполучені Штати та їхні союзники постачали Україні для HIMARS ракети GMLRS, радіус дії яких становив близько 80 км. Київ неодноразово просив у Вашингтона ракети ATACMS дальністю близько 300 км, але постійно отримував відмову¹⁹.

Якщо постачання високоточних ракет було розтягнуто у декілька місяців, то постачання зброї із запасів Міноборони США відбувалося оперативніше. Зокрема йдеться про додаткові протипіхотні міни “Claymore”, 155-мм снаряди “Excalibur” з GPS-наведенням, обладнання для підтримки ракет Patriot та наплічні ракетні пускові установки Mk -153. Все обладнання, яке вилучалося із запасів Пентагону, як правило, постачалося значно швидше.

У березні 2023 р. США оголосили про новий пакет військової допомоги Україні на суму 2,175 млрд. доларів. На сайті Пентагону опублікували повний перелік військової допомоги. Туди увійшли:

додаткові боєприпаси для ракетно–артилерійських систем високої мобільності (HIMARS);

додаткові артилерійські снаряди калібру 155 мм;

додаткові мінометні снаряди калібру 120 мм;

190 великокаліберних кулеметів з тепловізійними прицілами та відповідними боєприпасами для протидії безпілотним літальним системам;

181 протимінно-стійкий транспортний засіб (MRAP);

250 протитанкових систем “Javelin”;

2000 протитанкових ракет;

протипіхотні боєприпаси “Claymore”;

підіривні боєприпаси;

спорядження для холодної погоди, каски та інше польове обладнання.

У рамках USAI Міністерство оборони надало Україні:

дві вогневі установки ППО HAWK;

зенітні гармати та боєприпаси;

¹⁷ Міжнародна військова допомога Силам оборони України: Хроніка подій. Довідник. Т. 2,71.

¹⁸ Там само, 110.

¹⁹ США дадуть Україні далекобійні снаряди з GPS-наведенням. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/02/3/7387749/>

обладнання для інтеграції західних пускових установок, ракет і радарів із системами протиповітряної оборони України;
обладнання для підтримки наявних можливостей протиповітряної оборони України;
генератори ППО;
протидії безпілотним літальним системам;
чотири РЛС повітряного спостереження;
20 РЛС;
запасні частини для протиартилерійських радарів;
безпілотні авіаційні системи “Puma”;
високоточні ракети;
обладнання безпечного зв'язку;
медичне приладдя;
фінансування навчання, обслуговування та підтримки²⁰.

Навесні 2023 р., через рік після повномасштабного вторгнення, союзниками була утворена “авіаційна коаліція” у складі США, Великої Британії, Нідерландів, Бельгії, Данії, Португалії. Лондон створив льотну школу для українських пілотів. Експерти вказували, що мова йшла про постачання Україні щонайменше 24 винищувачів. Саме така кількість F-16 була у Нідерландів, які вони збиралися замінити на сучасніші F-35. 25 травня 2023 р. на зустрічі у форматі “Рамштайн” союзники повідомили, що коаліцію з навчання пілотів ЗСУ на F-16 очолять Данія та Нідерланди. До неї приєдналися ще чотири країни: Норвегія, Бельгія, Португалія та Польща.

У травні 2023 р. представники двох партій Конгресу США закликали Президента Дж. Байдена передати Україні зброю більшої дальності – балістичні ракети ATACMS. У листі до Президента вони писали, що майже всі системи озброєнь, які були запрошені Україною, були доставлені після сильного політичного тиску й закликали Білий дім не чекати на нову кампанію тиску, щоб надати ATACMS. Деякі члени Конгресу та офіційні особи США вважали, що постачання ATACMS в Україну матимуть вирішальне значення для того, щоб поставити під загрозу російські війська, кораблі та бази на окупованій українській території. “Це не лише допомогло б Україні знищити російську військову зброю, яка використовується для вбивства українських захисників та цивільних осіб, а й зрушила б російські підрозділи та ланцюги поставок далі за фронт, різко ускладнивши їхню здатність продовжувати цю геноцидну війну”, – написали законодавці у зверненні до Президента²¹.

У червні 2023 р. США оголосили новий пакет допомоги Україні обсягом понад 2 млрд доларів. Серед пріоритетів допомоги – зміцнення протиповітряної оборони, зокрема, надання пускових ракетних установок Hawk, а також ракет до систем Patriot. Координатор стратегічних комунікацій Ради національної безпеки Білого дому Джон Кірбі заявив: “Ми вже багато-багато місяців віддаємо пріоритет протиповітряній обороні. І в нашому останньому пакеті минулого тижня, були додаткові ракети-перехоплювачі... Щодо систем Patriot, то їх небагато, ані у нас на складах, ані ні на складах країн, які їх придбали. Але знову ж таки, я не буду коментувати наперед. Ми знаємо, що протиповітряна оборона є пріоритетом, і ми знаємо, наскільки добре системи Patriot показали себе в Україні”²².

1 жовтня 2023 р. Конгрес США ухвалив законопроект про тимчасовий бюджет, який не включав нового фінансування допомоги Україні, оскільки таку ініціативу вирішили розглядати окремо.

7 жовтня 2023 р. вибухнула війна на Близькому Сході. Терористичне угруповання ХАМАС здійснило напад на Ізраїль. Надходження ОБТ Україні в Конгресі почали розглядати із прив'язкою щодо військової допомоги Ізраїлю. Республіканці виступили за першорядність питань захищеності американо-мексиканського кордону, питання про військову допомогу Україні відкладалося у парламенті на невизначений термін.

Все ж, до загострення протиборства у верхніх ешелонах влади США, Україна отримала близько 20 далекобійних ракет ATACMS. 17 жовтня 2023 р., українські військові підтвердили удар такими ракетами по аеродромах росіян у тимчасово окупованих українських містах – Луганську та Бердянську.

²⁰ США оголосили про новий пакет військової допомоги Україні: Пентагон оприлюднив повний перелік. URL: <https://ukrayina.pl/ukrayina/7,183471,29431187,1057-1064-1040-1086-1075-1086-1083-1086-1089-1080-1083-1080.html>

²¹ Конгрес США вимагає у Байдена передати Україні ATACMS. URL: https://myc.news/ua/novosti_mira/kongress_sshu_trebuet_u_bajdena_peredat_ukraine_

²² Новий пакет допомоги США Україні обсягом \$2 млрд зміцнить ППО. URL: <https://www.holosameryky.com/a/systema-patriot/7129944.html>

Без затвердження нового масштабного пакета допомоги Україні в Конгресі можливості постачання ОВТ США зменшувалися з кожним тижнем. Президент США намагався переконати Конгрес одночасно підтримати допомогу і Україні, і Ізраїлю, та затвердити новий пакет допомоги обсягом 106 мільярдів доларів, що включало би більш ніж 61 мільярд доларів фінансування для України. Однак, новий спікер Палати представників США Майк Джонсон наполягав, щоб пакети допомоги Україні та Ізраїлю розглядались Конгресом окремо, а “український” пакет узгоджувався із асигнуваннями на безпеку американо-мексиканського кордону²³.

У серпні-жовтні 2023 р. обсяг нової обіцяної допомоги для України з боку країн Заходу сягнув найнижчого рівня з січня 2022 р. Надходження скоротилися майже на 90% порівняно з аналогічним періодом минулого року. У період із серпня до жовтня 2023 р. загальна вартість нових пакетів допомоги склала 2,11 млрд євро “це було найнижчим показником з січня 2022 р. США залишалися найбільшим донором військової допомоги із загальним обсягом 44 млрд євро. Однак, повідомлялося, що Німеччина швидко наздоганяла їх за військовими зобов’язаннями на загальну суму понад 17 мільярдів євро. Із загальних 25 мільярдів євро, обіцяних на важке озброєння (січень 2022 – жовтень 2023 р.), 43% припадало на США і 47% – на всі країни та інституції ЄС разом узяті²⁴.

12 грудня 2023 р. Президент України В. Зеленський прибув до Конгресу США. Український лідер детально окреслив потреби щодо військової допомоги. У серії зустрічей з американською адміністрацією В. Зеленський наголосив на терміновості постачань ОВТ, при цьому, пообіцявши відзвітуватися про те, як будуть витрачені кошти США. Проте, після зустрічі із В. Зеленським спікер Палати представників М. Джонсон повторив свою позицію, зав’язану на проблемі американо-мексиканського кордону – будь-яка допомога Україні має супроводжуватися потужним фінансуванням безпеки кордону США з Мексикою. Внутріпартійні суперечки США, по-суті, заблокували допомогу Україні у боротьбі з російським агресором. Військова допомога США Силам оборони України на зламі 2023/2024 років залишалася у замороженому стані, що позначилося на бойових спроможностях у відбитті російської навали.

В останній рік президентства Дж. Байдена важливі постачання озброєння для України затримувалися на декілька місяців не лише через блокування обговорення у Конгресі, але і через внутрішні розбіжності, побоювання можливої ескалації з Росією та застереження про те, чи достатньо запасів зброї у самої американської армії. Також була виявлена хаотична система відстеження постачань, в якій по-різному визначався момент, коли постачання зброї вважалося завершеним.

Висновки. Таким чином, у перший рік повномасштабної війни США надали Україні понад 20 млрд доларів військової допомоги. Відразу після вторгнення Україна отримала пакет озброєнь на 350 млн доларів. У березні 2022 р. обсяг допомоги становив 1,1 млрд доларів, у квітні – 1 млрд 320 млн, у травні – всього 250 млн, у червні – 2 млрд 150 млн, у липні – 1 млрд 490 млн, у серпні – 5 млрд 305 млн, у вересні – 2 млрд 825 млн, у жовтні – 1 млрд 625 млн, у листопаді – 1,2 млрд, у грудні – 2 млрд 125 млн доларів.

Сума військової допомоги від США у 2023 р. перевищила 23 млрд доларів. У січні було оголошено пакети допомоги на суму 5 млрд 575 млн доларів, у лютому – на 2 млрд 625 млн, у березні – на 750 млн, у квітні – на 2 млрд 925 млн, у травні – на 2 млрд 175 млн, у червні – на 2 млрд 925 млн, у липні – на 2,5 млрд доларів.

Далі через невизначеність із голосуванням щодо допомоги Україні в Конгресі, розміри пакетів зменшилися. У серпні 2023 р. США оголосили про військову допомогу Україні на суму 450 млн доларів, у вересні – 1 млрд 590 млн., у жовтні – 350 млн, у листопаді – 525 мл., у грудні – 625 млн доларів.

У січні та лютому 2024 р. Україна не отримувала нової військової допомоги від США. У березні Білому дому вдалося виділити Україні ракет для HIMARS, артилерійських боєприпасів та іншого озброєння на суму 300 млн доларів – кошти з’явилися за рахунок непередбаченої економії коштів від контрактів Пентагону. Палата представників США проголосувала за фінансування для України у розмірі 60,8 млрд доларів лише наприкінці квітня, а в тому ж місяці Білий дім оголосив про надання 7 млрд військової допомоги Україні. У травні США виділили 675 млн доларів, у червні – 225 млн, у липні – 575 млн, у серпні – 250 млн, у вересні – 8 млрд 525 млн. Рекордний оборонний пакет у

²³ Можливості США зменшуються з кожним тижнем – радник Байдена про допомогу Україні. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/11/14/7428644/>

²⁴ Допомога Україні сягнула історичного мінімуму з січня 2022 року–дослідження. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/12/7/7432041/>

вересні включав ще одну систему ППО Patriot, розширення підготовки українських пілотів на F-16 та інше. У жовтні Сполучені Штати оголосили про надання допомоги на 825 млн доларів, у листопаді – на 700. Загалом у 2024 р. обсяг військової допомоги США перевищив 19 млрд доларів.

Діаграма надходження військової допомоги США у 2022–2024 роках²⁵

Загроза застосування агресором ядерної зброї позначилася на американській підтримці збройної боротьби українського народу. Політика управління ескалаційними ризиками (escalation management) з боку адміністрації Дж. Байдена завадила ухваленню своєчасних рішень щодо постачання Силам оборони України танків, далекобійних ракет ATACMS, бойових літаків F-16 та інших видів ОВТ, які б мали відіграти вирішальну роль у стримуванні російського агресора, і сприяти переходу ініціативи у ході бойових дій до ЗСУ.

Обрана адміністрацією Дж. Байдена обережна лінія щодо постачання військової техніки і озброєння не дозволяла Силам оборони України наростити її до рівня, необхідного для досягнення швидкої перемоги над агресором. У результаті зростали втрати особового складу Сил оборони України, війна переходила у затяжну стадію, де набагато більший людський та економічний потенціал агресора ставав вирішальним фактором.

Військова допомога США у 2022–2024 роках Силам оборони України надходила уривчасто, потребувала узгоджень щодо видів озброєння і навіть призводила до припинення постачань внаслідок внутріпартійної боротьби взимку 2023–2024 років і відновлення її весною 2024 р. Динаміка надходжень військової допомоги США Силам оборони України врешті-решт позначилася на стратегічних планах і бойових діях Збройних Сил України на фронтах війни. Усе ж надходження ОВТ від США дозволили стримати російську агресію. Якщо нова адміністрація Президента США Д. Трампа, який вступив на цю посаду 20 січня 2025 р. відмовиться допомагати Україні, то Силам оборони України буде важко утримати позиції. Президент України В. Зеленський сказав, що “не хоче навіть фантазувати”, що може статися, якщо США відмовляться допомагати ЗСУ. “Це дуже ризиковано. Те, що це серйозно вдарить по нашій силі, по наших можливостях захищати країну. Ми станемо слабшими, і чи зможемо ми утримати свої позиції – я не впевнений”, – заявив Президент України. Одночасно, В. Зеленський уточнив, що на початок лютого 2025 р. Україна отримуватиме військову допомогу від США в повному обсязі, і що її скорочення американської підтримки на цей момент не спостерігається²⁶.

²⁵ Складено за виданням “Слово і діло”: Байден йде: скільки військової допомоги США надали Україні з початку великої війни. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/11/25/infografika/bezpeka/bajden-jde-skilky-vijskovoyi-dopomohy-ssha-nadaly-ukrayini-pochatku-velykoyi-vijny>

²⁶ Зеленський не впевнений, що Україна зможе втримати позиції без допомоги США. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2025/02/05/novyna/polityka/zelenskyj-ne-vpevnennyj-ukrayina-zmozhe-vtrymaty-pozyciyi-dopomohy-ssha>

REFERENCES

- Baiden yde: skilky viiskovoi dopomohy SShA nadaly Ukraini z pochatku Velykoi viiny. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/11/25/infografika/bezpeka/bajden-jde-skilky-vijskovoyi-dopomohy-ssha-nadaly-ukrayini-pochatku-velykoyi-vijny>
- Baiden poiasnyv, shcho dlia noho oznachaie “spravedlyvyi myr” dlia Ukrainy. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/12/22/7152921/> (in Ukrainian).
- Baiden prybuv do polskoho mista poblyzu kordonu z Ukrainoiu. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/25/7136640/> (in Ukrainian).
- Burakov Yu. Korotina A. Dynamika nadannia mizhnarodnoi viiskovoi dopomohy Zbroinym Sylam Ukrainy u khodi vidsichi povnomasshtabnii ahresii rosii // V kn.: “Problemni pytannia orhanizatsii mizhnarodnoi viiskovoi materialno-tekhnichnoi dopomohy Sylam Oborony Ukrainy v khodi vidsichi shyrokomasshtabnoi zbroinoi ahresii rf”: Zbirnyk materialiv nauko-vo-praktychnoho seminaru 6 zhovtnia 2023 roku. Kyiv: TsDVIKS Ukrainy, 2023, s. 9–12. (in Ukrainian).
- Burakov Yu. V. Viiskovo-politychne spivrobitnytstvo Ukrainy z Pivnichnoatlantychnym aliansom na suchasnomu etapi // Viiskovo-naukovyi visnyk. Vyp. 32. Lviv: NASV, 2019, s.111–120. (in Ukrainian).
- Burakov Yu. V. Viiskovo-politychne spivrobitnytstvo Ukrainy z Pivnichnoatlantychnym aliansom na suchasnomu etapi // Viiskovo-naukovyi visnyk. Vyp. 32. Lviv: NASV, 2019, s.111–120. (in Ukrainian).
- Burakov Yu., Prokhovnyk P. Spivrobitnytstvo Polshchi ta derzhav Prybaltyky z Ukrainoiu: viiskovo-politychni aspekty. // V. kn. Baltyc w dziejach ludow Morza Daltyckiego. Tom XV/ red. Maciej Franz, Zbigniew Pilarczyk. Wyd-wo Adam Marszalek, Torun, 2020. S.390–408. (in Ukrainian).
- Burakov Yu. V., Hnevasheva A. V. Diialnist mizhnarodnykh navchalno-trenavalnykh misii dlia viiskovosluzhbovtiv ZS Ukrainy u roky rosiisko-ukrainskoi viiny (2014–2023)// Voienno-istorychnyi visnyk: Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy. K.: NUOU, 2024. Vyp.1 (51), s. 61–68. (in Ukrainian).
- Vidnianskyi S., Martynov A. Rosiisko-ukrainska viina ta mizhnarodne spivtovarystvo: monohrafiia. K.: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 2023. 264 s. (in Ukrainian).
- Ekshlava Pentahonu zaklykav nadaty Ukraini vynyschuvachi ta ATACMS. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/01/31/7387263/> (in Ukrainian).
- Zelenskyi ne vpevnenyi, shcho Ukraina zmozhe vtrymaty pozytsii bez dopomohy SShA. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2025/02/05/novyna/polityka/zelenskyj-ne-vpevnenyj-ukrayina-zmozhe-vtrymaty-pozycziyi-dopomohy-ssha> (in Ukrainian).
- Konhres SShA vymahaie u Baidena peredaty Ukraini ATACMS. URL: https://myc.news/ua/novosti_mira/kongress_ssh_a_trebuje_u_bajdena_peredat_ukraine_ (in Ukrainian).
- Makron pro mozhylyvi postavky vynyschuvachiv Ukraini: nichoho ne zaboroneno. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/01/30/7155179/> (in Ukrainian).
- Mizhnarodna viiskova dopomoha Sylam oborony Ukrainy: Khronika podii. Chastyna persha (liutyi – hruden 2022 r.). Dovidnyk. T.1. / Za red. Yurii Burakova. Lviv: NASV, 2024. 613 s. (PDF) (in Ukrainian).
- Mizhnarodna viiskova dopomoha Sylam oborony Ukrainy: Khronika podii. Chastyna druha (sichen – hruden 2023 r.). Dovidnyk. T.2. / Za red. Yurii Burakova. Lviv: NASV, 2024. 825 s. (PDF) (in Ukrainian).
- Novyi paket dopomohy SShA Ukraini obsiahom \$2 mlrd zmitsnyt PPO. URL: <https://www.holosameryky.com/a/systema-patriot/7129944.html> (in Ukrainian).
- Promova Prezydenta Ukrainy V. Zelenskoho pered Konhresom SShA. URL: <https://www.president.gov.ua/news/promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-peredkong-73609> (in Ukrainian).
- SShA dadut Ukraini dalekobiini snariady z GPS-navedenням. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/02/3/7387749/> (in Ukrainian).
- SShA oholosyly pro novyi paket viiskovoi dopomohy Ukraini: Pentahon opryliudnyv povnyi perelik. URL: <https://ukrayina.pl/ukrayina/7,183471,29431187,1057-1064-1040-1086-1075-1086-1083-1086-1089-1080-1083-1080.html> (in Ukrainian).

DYNAMICS OF THE US MILITARY ASSISTANCE TO UKRAINIAN DEFENCE FORCES DURING THE WAR AGAINST RUSSIAN AGGRESSORS (2022–2024)

Anastasiia GNEVASHEVA
Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy
Heroiv Maidanu str., 32, Lviv, 79026, Ukraine
e-mail: korotinanastya95@gmail.com
ORCID 0009-0008-0973-3637

The article analyses the dynamics of US military assistance to the Ukrainian Defence Forces in 2022–2024 under the administration of President J. Biden. It is noted that during the full-scale Russian invasion of Ukraine, US military assistance intensified and grew dynamically. The threat of the aggressor’s use of nuclear weapons affected the US support for the armed

struggle of the Ukrainian people. The escalation management policy of the Biden administration prevented timely decisions on the supply of tanks, long-range ATACMS missiles, F-16 combat aircraft and other weapons and military equipment to the Ukrainian Defence Forces, which could have played a decisive role in the destruction of the Russian aggressor and turned the tide of the war in favour of the Ukrainian Armed Forces. The moderate line chosen by the Biden administration in terms of supplying military equipment and weapons did not allow the Ukrainian Defence Forces to build up to the level necessary to achieve a quick victory over the aggressor. As a result, the losses of the Ukrainian Defence Forces personnel increased, and the war moved into a protracted stage, where the human and economic potential of the aggressor, which was much greater, became a decisive factor. Military aid from the United States in 2022–2024 to the Ukrainian Defence Forces was received intermittently, required long negotiations and approvals on types of weapons, and even led to the suspension of supplies as a result of the internal party struggle in the winter of 2023–2024 and its resumption in the spring of 2024. The author makes a general conclusion that the receipt of military assistance from the United States helped to deter Russian aggression.

Key words: Armed Forces of Ukraine, full-scale Russian aggression against Ukraine, Russian-Ukrainian war, training missions for the Armed Forces of Ukraine, Ukrainian Defence Forces, US military assistance, weapons and military equipment, US foreign policy.